

S. PROSPERI

AQUITANI

PRO AUGUSTINO RESPONSIONES

AD CAPITULA OBJECTIONUM VINCENTIANARUM.

Præfatio.

227 Quidam Christianæ ac ^a fraternæ charitatis **A**rium conveniensque ^b credidimus, ut sive ad calumniantium animos mitigandos, sive ad eos quorum auribus tale aliquid insonuit instruendos, quantum adjuvante Domino fieri potuerit, plene lucideque pandamus quid de perversis definitionibus judicemus. Propositis igitur singillatim sedecim capitulis, sub unoquoque eorum, sensus nostri, et fidei quam contra Pelagianos ex apostolicæ sedis auctoritate defendimus, verba ^c ponemus: ut qui paululum se ad legenda hæc dignati fuerint occupare, evidenter agnoscant impiarum profanarumque opinionum nullum cordibus nostris inhæsisse vestigium; et blasphemias quas perspexerint nostra professione damnari, in earumdem repertoriis censeant debere puniri.

228 necessaria

^a Ms. Joliensis., *fraternæ veritatis.*

^b Ms. Remig., *credimus.*

^c Ms. Remig., *ponimus.*

LIBER RESPONSIONUM.

229 CAPITULUM PRIMUM.

OBJECTIO.

^b *Quod Dominus noster Jesus Christus non pro omnium hominum salute et redemptione sit passus.*

RESPONSIO.

Contra vulnus originalis peccati, quo in Adam omnium hominum corrupta et mortificata natura est, et unde omnium concupiscentiarum morbus inolevit, verum et potens ac singulare remedium est mors Filii Dei ^c Domini nostri Jesu Christi; qui liber a mortis debito et solus absque peccato, pro peccatoribus et debitoribus ^d mortis est mortuus.

230 Quod ergo ad magnitudinem et potentiam pretii, et quod ad unam pertinet causam generis

B humani, sanguis Christi redemptio est totius mundi. Sed qui hoc sæculum sine fide Christi et sine regenerationis sacramento pertranseunt, redemptionis alieni sunt. Cum itaque propter unam omnium naturam, et unam omnium causam a Domino nostro in veritate susceptam, recte omnes dicantur redempti, et tamen non omnes a captivitate sint eruti; redemptionis proprietates hæc dubie penes illos est, de quibus princeps mundi missus est foras, et jam non vasa diaboli, sed membra sunt Christi. Cujus mors non ita impensa est humano generi, ut ad redemptionem ejus etiam qui regenerandi non erant pertinerent; ^e sed ita, ut quod per **231** unicum exemplum gestum est pro universis, per singulare

^a Scriptum forte paulo post superiores responsiones. **C** annum Christi 454, seu, ut ipse auctor in cap. 42 testatur, post triennium ferme a celebrato contra Nestorium concilio Ephesino.

Remigianus codex, ante annos plus minus octingentos scriptus, habuit a prima manu *Vincentianarum*; a secunda vero jam olim correctus præfert (ut in fine libri absque correctione legitur) *Vincentianarum*: Lovanienses observant esse qui arbitrentur objectionum scriptorem Vincentium Lirinensem illum fuisse cujus exstat adversus profanas hæresum novitates Communitorium, scriptum circiter

^b Mss. Remig. et Joliensis hic et in capite reliquarum objectionum, *Quia*, ubi editi *Quod* habent.

^c Editi, *Domini Jesu Christi*, ommissa voce *nostris*, quam habent mss. Remig. et Jol. et edit. August.

^d Hic *mortis* addimus ex mss. Remigiano et Joliensi, nec non ex edit. August. Oper.

^e Ms. Jol., *sed ut*, omisso *ita*.

sacramentum celebraretur in singulis. Poculum A lium bonæ voluntatis suæ reparaturus in multis quippe immortalitatis, quod confectum est de infirmitate nostra et virtute divina, habet quidem in se ut omnibus prosit; sed si non bibitur, non medetur.

CAPITULUM II.

OBJECTIO.

Quod Deus nolit omnes salvare, etiamsi omnes salvari velint.

RE-PON-IO.

Cum Veritas dicat (*Matth. vii, 11*) : *Si vos cum sitis mali, nostis bona data dare filiis vestris, quanto magis Pater vester cælestis dabit bona petentibus se !* qui fieri potest ut Deus, qui etiam illos salvat, de quibus dici non potest quod salvari velint, nolit aliquos salvare etiam si salvari velint, nisi aliqua **B** causæ existant de quibus, quamvis sint nobis ignoscibiles, ^a ille tamen bene judicat, de quo dici non potest, aliter eum quidquam facere debuisse quam fecerit ? Remota ergo hac discretione, quam divina scientia intra secretum justitiæ suæ continet, sincerissime credendum atque profitendum est Deum velle ut omnes homines salvî fiant. Siquidem Apostolus, cujus ista sententia est (*I Tim. ii, 4*), sollicitissime præcipit, quod in omnibus Ecclesiis piissime custoditur, ut Deo pro omnibus hominibus supplicetur : ex quibus quod multi pereunt, pereuntium est meritum; quod multi salvantur, salvantis est donum. Ut enim reus damnatur, inculpabilis Dei justitia est; ut autem reus justificetur, ineffabilis Dei gratia est.

CAPITULUM III.

OBJECTIO.

Quod Deus majorem partem generis humani ad hoc creet, ut illam perdat in æternum.

RESPONSIO.

Omnium quidem hominum creator est Deus, sed nemo ab eo ideo creatus est, ut periret : quia alia est causa nascendi, et ^b alia est causa pereundi. Ut enim nascentur homines, conditoris est beneficium; ut autem pereant, prævaricatoris est meritum. In Adam quippe, in quo omnium hominum præformata natura est, omnes peccaverunt (*Rom. v, 12*), eademque sententia quam ille excepit obstricti sunt. Neque ab hoc vinculo, etiam si propriis peccatis careant, resolvuntur, nisi **232** in sacramento mortis et resurrectionis Christi per Spiritum sanctum renascantur. Nimis ergo impius et indoctus est qui vitium naturæ non discernit ab auctore naturæ a quo prorsus alienum est quidquid in unoquoque ^c damnandum est. Creat enim homines, ut sint homines : nec multiplicandis generationum successione opificium suum subtrahit, secundum consi-

^a Editi, *ita tamen*. Ms. Joliensis, *ille tamen*; melius, ut videtur.

^b Mss. Remig. et Jol. addunt hic, *causa* : quæ vox desideratur in editis.

^c Ms. Joliensis, *damnatum est*.

^d Additur enim in ms. Remig. et edit. Oper. Aug.; aberat a cæteris.

lium bonæ voluntatis suæ reparaturus in multis quod ipse fecit, puniturus in multis quod ipse non fecit. *Sicut ^d enim per inobedientiam unius hominis peccatores constituti sunt multi, ita et per unius hominis obedientiam justî constituuntur multi* (*Rom. v, 19*).

CAPITULUM IV.

OBJECTIO.

Quod major pars generis humani ad hoc creatur a Deo, ut non Dei, sed diaboli faciat voluntatem.

RE-PONSIO.

Insanum omnino et contra rationem est dicere, voluntatem Dei ex Dei voluntate non fieri, et damnatorem diaboli ejusque famulorum, velle ut diabolo serviat. Sed hoc catholicis Pelagiani consequenter se objicere existimant, qui Adæ peccatum transisse in omnes dissentunt : quoniam si primam naturam originalis culpa non obliget, non sint obnoxii diabolo parvuli, ^e nec indigeant erui de potestate tenebrarum, qui numquam a suo auctore discesserint. Nos autem qui omnes in Adam periisse profiteremur (*Venit enim Filius hominis quærere et salvare quod perierat* [*Luc. xix, 10*]), nec dicimus ideo creari quemquam hominem, ut diaboli faciat voluntatem; et agnoscimus omnem hominem non redemptum diabolo esse captivum. Prævaricatio enim hominum dispositæ a sæculis creationis ordinem turbare non potuit, et ^f merito creatura peccatrix pœnalem dominationem illius patitur cui, relicto vero Domino, sponte se vendidit. Hæc quippe servitus non institutio est Dei, sed judicium; quo fraus deceptoris diaboli facta est decepto et male credulo homini pœna peccati. De qua nemo eruitur, nisi per mediatorem Dei et hominum hominem Christum Jesum : cujus gratuita gratia, et multorum malis meritis non tribuitur, et nullorum bonis meritis prævenitur.

233 CAPITULUM V.

OBJECTIO.

Quod peccatorum nostrorum auctor sit Deus : eo quod malam faciat voluntatem hominum, plasmet substantiam quæ naturali motu ^g nihil possit nisi peccare.

RESPONSIO.

Hujus quoque objectionis vanitas de illa procedit schola in qua natura humana immunis a peccato Adæ et illæsa defenditur; ut quia omnes homines prævaricationis reos et ^h damnationi obnoxios nasci, periturosque nisi in Christo renascantur, asserimus, eundem videamur dicere auctorem culpæ, quem profiteremur conditorem esse naturæ. Quod nos a sensu nostro penitus abdicamus, qui Deum justum et bonum, sic humanæ substantiæ, ⁱ et interiorum exteriorumque sensuum novimus creatorem, ut pro-

^e Ms. Joliensis, *ne indigeant*.

^f Ms. Remig. non habet hanc vocem, *merito*

^g Editi, *non possit nisi*. Mss. Remig. et Jol., *nihil possit nisi*.

^h Ms. Joliensis, *damnationis obnoxios*.

ⁱ In ms. Jol. abest particula *et*, legiturque sic, *humanæ substantiæ interiorum exteriorumque, etc.*

aus ab illo sit quiddid pertinet ad naturam, et A prorsus a ab illo non sit quiddid contra naturam est. Peccatum autem contra naturam est, de quo mors et omnia quæ sunt mortis oriuntur. Quibus malis tunc se homo induit, quando illum fide obedentiaque privatam, in suas promissiones diabolus a Dei lege traduxit, omniaque posteritatis ejus germina sibi per conditionem depravatæ stirpis obstrinxit. Unde si qua in Christo nova creatura est (II Cor. v, 17), libera fit diabolo, et subjicitur Deo, reformata a deformitate sua, ad imaginem ejus qui creavit eam (Colos. III, 10). Quod eisi fiat, remanet in illo in quo omnes moriuntur, non habens sortem in eo in quo omnes vivificantur. Non igitur cujusquam peccati auctor Deus, sed naturæ creator est. Quæ cum potestatem habuerit non delinquendi, sponte deliquit, et deceptoris suo propria voluntate se subdidit. Nec naturali, sed captivo motu versatur in vitio, donec moriatur peccato et vivat Deo : quod sine gratia Dei facere non potest; quia libertatem quam libertate perdidit, nisi Christo liberante non recipit. Non est enim aliud nomen sub cælo datum hominibus, in quo oporteat salvos fieri (Act. IV, 12).

CAPITULUM VI.

OBJECTIO.

Quod Deus tale in hominibus plasmet arbitrium, quale est dæmonum, quod proprio motu nihil aliud a possit velle, nisi malum.

RESPONSIO.

Totus quidem mundus, sicut ait Joannes apostolus, in maligno positus est (I Joan. v, 19); et multorum hominum talis est malitia, qualis est 234 dæmonum. Qualibus dicebat Dominus: Progenies viperarum, quomodo potestis bona loqui, cum sitis mali (Matth. XII, 34)? et, Vos de diabolo patre nati estis, et concupiscentias patris vestri facere vultis (Joan. VIII, 41). Sed hoc inter malos homines distat et dæmones, quod hominibus etiam valde malis superest, si Deus misereatur, reconciliatio; dæmonibus autem nulla est in æternum servata conversio. Sicut ergo prævaricatoribus angelis non Deus indidit illam, quæ in veritate non stetit (Ibid.), voluntatem, ita nec hominibus hunc affectum, quo diabolum imitantur, inseruit. Mendax enim de proprio loquitur (Ibid.); et liber a mendacio non erit, nisi eum veritas liberaverit.

CAPITULUM VII.

OBJECTIO.

Quod hæc sit voluntas Dei, ut magna pars Christianorum salva esse nec velit, nec possit.

RESPONSIO.

Si de his hoc dicitur qui pietatem Christianæ conversationis et fidei deserentes, in profanos errores

^a Editi, non ab illo sit. Corrigimus ex edit. Oper. Aug. ad ms. Remig. exacta.

^b Ita ms. Joliensis cum ms. Remig. et edit. Oper. S. Aug. ubi additur præpositio a diabolo. Editi, libera sit diabolo et subjiçiat. Libera diabolo; ut Rom. VI, 20: liberi justitia, dativo casu.

^c Vox ista Deus aberat ab editis. Restituitur ex

aut in damnabiles mores irrevocabiliter transierunt, non dubium est quod talem voluntatem habentes salvi esse nolunt; et quamdiu salvi esse nolunt, salvi esse non possunt. Sed nullo modo credendum est hujusmodi homines in hanc desperationem ex Dei voluntate cecidisse: cum potius allevet Dominus omnes qui corruunt, et erigat omnes elisos (Psal. cXLIV, 4). Nemo enim nisi illius gratia erigitur, nemo nisi illius gratia stabilitur. Dei ergo voluntas est, ut in bona voluntate maneat: qui et prius quam deseratur, neminem deserit; et multos desertores sæpe convertit.

CAPITULUM VIII.

OBJECTIO.

Quod nolit Deus, ut omnes catholici in fide catholica perseverent, sed velit ut magna exinde pars apostatet.

RESPONSIO.

Non est dissimilis blasphemix hujus impietas, a præcedente sententia; quod ergo ad illam, hoc etiam ad istam, quæ in nullo est diversa, responsum sit.

CAPITULUM IX.

OBJECTIO.

Quod velit Deus ut magna pars sanctorum a sanctitatis proposito ruat.

RESPONSIO.

Nec hujus definitionis insania aliud sonat quam gemina objectio prælocuta est 235. Unde mirandum est objicientem tertio repetisse quod semel dixisse suffecerat: sed, ut res est, numerum criminacionis augere voluit, quia sensum variare non potuit.

CAPITULUM X.

OBJECTIO.

Quod adulteria et corruptelæ virginum sacrarum ideo contingant, quia illas Deus ad hoc prædestinavit ut caderent.

RESPONSIO.

Detestanda et abominanda opinio, quæ Deum cujusquam malæ voluntatis aut malæ actionis credit auctorem: cujus prædestinatio numquam extra bonitatem, numquam extra justitiam est. Universæ enim viæ Domini misericordia et veritas (Psal. xxiv, 10). Adulteria enim et corruptelas virginum non instituere novit sancta Divinitas, sed damnare; nec disponere, sed punire. Quæ mala homines cum admittunt, suis concupiscentiis et cupiditatibus serviunt, quas ab illa prima voluntariæ prævaricationis labe traxerunt: cum autem declinant a malo et faciunt bonum, a Domino gressus hominis diriguntur, et viam ejus volet (Psal. xxxvi, 23). Propter quod dicit Apostolus, Oramus autem ad Deum, ut nihil mali faciatis; non ut nos probat

ms. Remig. et Joliensi ac edit. Oper. S. August.

^d Sic ms. Remig. et Jul. cum edit. Aug. At editi antea, possit vel velit.

^e Ms. Joliensis, Quia noluit.

^f Remigianus ms., maritorum.

^g Editi, ad Dominum. Ms. Remig. et edit. August., ad Deum, ut apud Apostolum.

appareamus, sed ut vos quod bonum est faciatis (II Cor. xiii, 7). Non ergo casus ruentium, nec malignitatem iniquorum, neque cupiditates peccantium prædestinatio Dei, aut excitavit, aut suasit, aut impulit: sed plane prædestinavit iudicium suum, quo unicuique retributurus est prout gessit, sive bonum, sive malum. Quod iudicium futurum omnino non esset, si homines Dei voluntate peccarent. Erit autem manifestissime: et omnis homo quem discretio divinæ scientiæ in sinistra constituerit parte, damnabitur; quia non Dei, sed suam exsecutus est voluntatem.

CAPITULUM XI.

OBJECTIO.

Quod quando incestant patres filias, et matres filios, vel quando servi dominos occidunt, ideo fiat, quia B
ita Deus prædestinavit ut fieret.

RESPONSIO.

Si diabolo objiceretur quod talium facinorum ipse auctor, ipse esset inceptor; puto quod aliqua ratione exonerare se hac posset invidia, et talium scele-
rum a patratore 236 de ipsorum voluntate convinceret; quia etsi delectatus est furore peccantium, probaret tamen se non intulisse vim criminum. Qua ergo insipientia, quæve dementia desinitur ad Dei referendum esse consilium, quod nec diabolo in totum ascribi potest, qui in peccantium flagitiis illecebrarum adjutor, non voluntatum credendus est esse generator? Nihil ergo talium negotiorum Deus prædestinavit ut fieret; b nec ullam animam nequiter turpiterque victuram, ad hoc ut taliter viveret, C præparavit; sed talem futuram non ignoravit, et de tali juste se iudicaturum esse præscivit. Atque ita ad prædestinationem ejus nihil aliud referri potest, nisi quod aut ad debitam justitiæ retributionem, aut ad indebitam pertinet gratiæ largitatem.

CAPITULUM XII.

OBJECTIO.

Quod Dei prædestinatione efficiantur de filiis Dei filii diaboli, et de templo sancti Spiritus templa dæmonum, et de membris Christi membra meretricis.

RESPONSIO.

Prædestinatio Dei etsi apud nos, dum in præsentis vitæ periculis versamur, incerta est; apud illum tamen qui fecit quæ futura sunt incommutabilis permanet. Nec quæ illuminavit obsecrat, nec quæ ædificavit destruit, nec quæ plantavit evellit. Sine pœnitentia enim sunt dona et vocatio Dei (Rom. xi, 29); et, firmum fundamentum Dei stat, habens signaculum hoc; cognovit Dominus qui sunt ejus (II Tim. ii, 19). Nullo igitur modo a Dei prædestinatio facit ut aliqui ex filiis Dei filii sint diaboli, aut ex templo sancti Spiritus d templa sint dæmonum, aut ex membris Christi sint membra meretricis: sed potius prædestinatio facit

a Correctus locus ex manuscripto Remigiano et Jolien-si et edit. sancti Augustini. Alias editi, talium criminum patratorem, de ipsorum voluntate vinceret.

b Ita ms. Remig. Alias editi, nec illam animam.

c Ita ms. Remig. omittitur hic vox, Dei.

A ut ex filiis diaboli sint filii Dei, et ex templo dæmonum a templum sint Spiritus sancti, et ex membris meretricis membra sint Christi. Quia ipse alligat fortem, et vasa ejus rapit (Marc. iii, 27), eruens ea de potestate tenebrarum, et transferens de contumelia in gloriam (Colos. i, 13). Hi autem de quibus dicitur: *Ex nobis exierunt, sed non fuerunt ex nobis; si enim fuissent ex nobis, mansissent utique vobiscum* (I Joan. ii, 19); voluntate exierunt, voluntate ceciderunt. Et quia præcisi sunt casuri, non sunt prædestinati. Essent autem prædestinati, si essent reversuri, et in sanctitate ac veritate mansuri. Ac per hoc prædestinatio Dei, multis est causa standi, nemini est causa labendi.

237 CAPITULUM XIII.

OBJECTIO.

Quod omnes illi fideles et sancti, qui ad æternam mortem prædestinati sunt, quando ad vomitum suum relabuntur, vitio quidem suo hoc facere videntur, sed ipsius vitii causa est divina prædestinatio, quæ illis latenter subtrahit bonas voluntates.

RESPONSIO.

Idem blasphemiarum spiritus perseverat, et a præcedentibus mendaciis subsequens impietas non recedit: quam prorsus vera ratio reprobatur, et incunctanter sana doctrina condemnat. Quia omnibus quidem a fide ad infidelitatem, a sanctitate ad turpitudinem relapsis, et ante finem vitæ nulla emendatione purgatis, nihil aliud quam mors æterna debetur: sed nefas est Deo ascribere causas talium ruinarum; qui etsi ex æterna scientia præcognitum habet, quid uniuscujusque meritis retributurus sit; nemini tamen per hoc quod falli non potest, aut necessitatem, aut voluntatem intulit delinquendi. Si ergo a justitia et pietate quis deficit, suo in præceptis fertur arbitrio, sua concupiscentia trahitur, sua persuasionem decipitur. Nihil ibi Pater, nihil Filius, nihil agit Spiritus sanctus: nec tali negotio quidquam divinæ voluntatis intervenit, cujus opere multos scimus ne laberentur retentos, nullos autem ut laberentur impulsos.

CAPITULUM XIV.

OBJECTIO.

Quod magna pars illa Christianorum catholicorum fidelium atque sanctorum quæ ad ruinam et perditionem prædestinata est, etiam si petat a Deo sanctitatis perseverantiam, non impetrabit: eo quod mutari non potest divina prædestinatio, quæ illos præordinavit, præparavit, præcipit ut caderent.

RESPONSIO.

Ad prævaricationem legis, ad neglectum religionis, ad corruptelam disciplinæ, ad desertionem fidei, ad perpetrationem qualiscumque peccati, nulla omnino est prædestinatio Dei: nec fieri potest ut per quem a talibus malis surgitur, per eum in talia decidatur. Si ergo in sanctitate vivitur, f si in vir-

d Ms. Jolien-sis, templum sint.

e Ante hac editi, templum sit.

f Prius editi, si in virtutem. Mss. Remig. et Jol. cum edit. Oper. S. Aug., in virtute.

te proficitur, si in bonis studiis permanetur; mani-^A festum munus est Dei, sine quo nullus boni operis fructus acquiritur: si autem ab his receditur, et ad vitia ac peccata transitur, **238** nihil ibi Deus malæ tentationis immittit, et recessurum non deserit ante quam deseratur; et facit plerumque ne deserat, aut etiam, si discessit, ut redeat. Cur autem illum retineat, illum non retineat; nec possibile est comprehendere, nec licitum^a vestigare; cum scire sufficiat, et ab illo esse quod statur, et non ab illo esse quod ruitur.

CAPITULUM XV.

OBJECTIO.

Quod omnes illi fideles et sancti, qui ad æternam mortem prædestinati sunt, postea quam ceciderint, sic a Deo dispensentur, b ut nec possint nec velint per pœnitentiam liberari.

RESPONSIO.

Non veraciter, nec sapienter hoc dicitur. Qui enim a fide et sanctitate exciderunt, sicut voluntate prolapsi sunt, ita voluntate non surgunt, et dominatum concupiscentiarum, quibus succubuerunt, sponte patiuntur. Si qui autem captivitatem suam genuit, et iudicantes semetipsos, ad misericordiam Dei mutato corde confugiunt, non sine spirite divinæ visitationis hæc faciunt. *Hæc c enim mutatio d. xteræ Excelsi (Psal. LXXVI, 11); qui innumeris lapsis dat pœnitentiam, ut respiciant a diaboli laqueis, a quo captivi tenebantur ad ipsius voluntatem (1 Timot. II, 26).* Nemini autem Deus correctionis adimit viam, nec quemquam boni possibilitate dispoliat. Quia qui se a Deo avertit, ipse et velle quod bonum est, et posse sibi sustulit. Non est ergo consequens, sicut putant qui talia objiciunt, ut Deus quibus pœnitentiam non dederit, respicientiam abstulerit et quos non levarit, alliserit: cum aliud sit insontem in crimen egisse, quod alienum est a Deo; aliud criminoso veniam non dedisse, quod de peccatoris est merito.

CAPITULUM XVI.

OBJECTIO.

Quod magna pars illa fidelium atque sanctorum quæ ad

^a Mss. Joliensis, *investigare.*
^b Ita ms. Joliensis. Alii omnes, *ne possint vel velint.*
^c Verbum substantivum est, hic addit ms. Joliensis.
^d Ms. Joliensis, *non perdet.*
^e Hæc verba, *ad me veniet, et eum qui, quo aberant ab editis omnibus, restituimus auctoritate mss. Remig. et Joliensis. Antea editi. Omne quod dat mihi*

æternam mortem prædestinata est, quando dicit Deo in oratione Dominica, Fiat voluntas tua, nihil aliud quam contra se petat, id est, ut cadant et ruant: quia voluntas Dei hæc est ut æterna morte pereant.

RESPONSIO.

Non hoc Veritas dicit, quæ hæc sit voluntas Dei ut fideles et sancti a fide atque innocentia ruant, et pereant in æternum: sed Veritas dicit (*Joan. vi, 39*): *Hæc est voluntas 239 ejus qui me misit Patris, ut omne quod dedit mihi, non perdam ex eo quidquam, sed resuscitem illud in novissimo die.* Quod ergo Pater Filio dedit, Filius omnino^d non perdit. Idem enim dicit (*Joan. vi, 37*): *Omne quod dat mihi Pater, e ad me veniet, et eum qui venit ad me, non ejiciam foras.* Quod si per generalitatem vocationis, et per abundantiam bonitatis Dei, etiam non perseveraturi perseveraturis admixti sunt; hi cum a pietate deficiunt, non ex Dei opere, sed ex sua voluntate deficiunt; nec impelluntur ut cadant, nec ejiciuntur ut deserant; casuri tamen et recessuri ab eo qui salvi non potest præsciuntur. Quamdiu itaque in oratione Dominica dicunt; *Fiat voluntas tua*; non hoc contra se petunt, quod Deus nullo modo ulla ratione facturus est, id est, ut cadant et ruant; ^f ipsorum enim hoc nequitia, ipsorum est consummata libertas. Sed **240** plane illud contra se petunt, quod divinæ voluntatis esse non dubium est; ut scilicet, cum venerit Filius hominis in majestate sua, et sederit super thronum gloriæ suæ, congregentur ante eum omnes gentes, ^g et separet eos ab invicem, alios ad dextram, alios statuens ad sinistram, et audiant, eum dextri dicentem: *Venite, benedicti Patris mei, possidete præparatum vobis h regnum a constitutione mundi (Matth. xxv, 34)*; audiant et sinistri, *Discedite a me, maledicti, in ignem æternum, quem paravit Pater meus diabolo et angelis ejus (Ibid., 41).* Igitur qui facturi non sunt voluntatem Dei, et petunt ut fiat voluntas Dei, in eo quod Dei voluntate faciendum est ⁱ audiuntur, ut imitatores diaboli cum diabolo judicentur. Qui enim voluntatem Dei spreverunt invitantem, voluntatem Dei sentient vindicantem.

^D *Pater, venit ad me, et non ejiciam foras.*

^f Sic legitur in mss. Remig. et Joliensi. In prius editis vero, *hoc enim ipsorum nequitia, etc.*

^g Ms. Joliensis, *ut separet.*

^h Sic ms. Jol. Ms. Remig. et edit. S. Aug., *paratum vobis regnum*: editi anteriores, *regnum puratum vobis.*

ⁱ Ms. Joliensis, *audiunt.*

ADMONITIO

IN PROSPERI PRO AUGUSTINO RESPONSIONES AD EXCERPTA GENUENSIIUM.

Non ex eadem intentione, Augustini doctrinam scilicet elevandi aut infamandi, ex qua anteriora prodierant, nata etiam credimus inferius posita Genuensium presbyterorum Excerpta, ad Prosperum nostrum eo tantum fine directa, ut quæ illi ex librorum sancti Augustini de Prædestinatione sanctorum et de Dono Perseverantiæ lectione dubitationes patiebantur, in quibus se insolita nonnulla et minus clara deprehendisse significabant, sanctus Augustini discipulus, tamquam doctrinæ illius sublimioris et a communis intelligentiæ finibus remotioris particeps, pro sua erga omnes humanitate, dissolveret: cum hoc solum rogarent, ut quo intellectu vel quo judicio ista acce-

praeset eis aperire dignaretur. Qua quidam agendi ratione virorum illorum modestia in eo elucet, quod cum essent sacerdotes in urbe non ignobili forte ex primariis, virum (ut verisimilius videtur) laicum de tantis rebus consulerere non reformident (In praefat. hujus operis). Quo fit ut sanctus Prosper humilitati adeo laudandae vicem rependens, hoc respondeat : id quod a se postulabant debuisse illos sibi praestare, sedula locorum Augustini meditatione, et confidenti fusa oratione ad Patrem luminum, a quo descendit omne datum optimum et omne donum perfectum (Jac. 1, 17), et a quo datur Spiritus sapientiae et intellectus. Hiuc non quasi magister discipulos instituens, sed ut veritatis discipulus, humilitatisque et obedientiae sectator, superioris sibi ordinis viris obtemperare suscipit, ejus auxilio confusus qui sapientiam praestat parvulis (Psal. xviii, 8); et Excerpta ab ipsis ex duobus supradictis sancti Augustini libris loca fusiori oratione exponere, atque ad rectos sensus, ex collatione, quam urget ubique, cum antecedentibus et subsequentibus locorum unde ducebantur reducere, et a pravo in omnibus intellectu sarta et lecta ostendere aggreditur : humiliter petens, ne ubi erat in ipso simplicitas obedientiae, ibi praesumptionem putarent esse doctrinae. Quod quidem egregie conficit tum Scripturae sacrae auctoritate in medium adducta, tum maxime aliorum sancti Augustini Operum locis, cum his qui scrupulum fecerant comparatis; eodem semper, ut alias, tenore doctrinae praedicans, et gratuitam omnimodis gratiam Dei, et fidem ipsam ab eadem Dei gratia et misericordia sumere principium : nec tantum boni omnibus promiscue conferri, nec ullum omnino opus bonum, si divinum non affuerit auxilium, posse a quoquam praestari.

Civitatem autem ex qua illi libellum huic suum ad Prosperum direxerant Vir eruditus vult esse non Genuam, urbem Italiae primariam, quae ab elegantioribus aedificiis Superbae cognouem accepit; sed Genevam, quae et Gebenna et Aurelia Allobrogum nominatur. Cui eo difficilius est ac in re assentiri, quod ubique presbyteri illi non Genevenses sed Genuenses legantur appellati.

De tempore denique quo haec contigerunt si quaeratur, conjicimus scriptum horum hujusque rescriptum paulo post superiora, certe autem post obitum sancti Augustini, in lucem prodixisse.

S. PROSPERI

AQUITANI

PRO AUGUSTINO RESPONSIONES^a AD EXCERPTA GENUENSIVM.

Praefatio.

CAMILLO^b et THEODORO venerabilibus presbyteris, A
PROSPER.

241 In libris beatae memoriae Augustini episcopi, quorum titulus est, *de Praedestinatione Sanctorum*, quaedam sanctitatem vestram vel insolita aut minus, clara moverunt, quae ad humilitatem meam, de contextu disputationis excerpta, misistis : ut quo intellectu, ^c quoque judicio ea acciperem, nosceretis : quasi plus in me quam in vobis ad haec introspectienda esset ingenii; ac non magis in hoc examine vestrae facultatis^d debueritis exercere mensuram, et

^a Scriptum est hoc opus eodem forte tempore cum superioribus, post Augustini mortem.

^b Remensis codex Remigianus, *Theodulo*. Ms. Ecclesiae Parisiensis Joliensis, *Camyllo et Theodulo*. Editio opusculorum S. Prosperi de Gratia et Libero Arbitrio Venetiis procurata anno 1538, *Camillo et*

si aliqua vos morabatur obscuritas, decurrere ad Patrem luminum, a quo descendit omne datum optimum, et omne donum perfectum (Jac. 1, 17), et a quo datur Spiritus sapientiae et intellectus. Veruntamen praecipis vestris obsequium **242** meum non subtraham, et ^e adjuvante Domino, qui sapientiam praestat parvulis (Psal. xviii, 8), de capitulis istis, quid cum sanctis et eruditis fratribus sentiam, breviter indicabo; petens ne ubi est simplicitas obedientiae, praesumptionem putetis esse doctrinae. De excerptis itaque haec prima proposuistis, in quibus verba sunt sancti Augustini episcopi.

Theodolo.

^e Ita mss. Remig. et Joliensis cum edit. Oper. S. August. Editi, aut quo judicio ea acceperim.

^d Ms. Jol. solus, *debueratis*.

^e Ms. Jol., *adjuvante Deo*.

LIBER RESPONSIONUM.

EXCERPTUM PRIMUM.

(Ang. lib. 1 de Praedest. Sanct. c. 3.) *Jacob dilexi, Esau^a autem odio habui. Ad hoc perduxi ratiocinationem, ut dicerem : Non ergo elegit Deus opera cuiusquam quae ipse daturus sit, sed fidem elegit in pra-*

^a Ms. Joliensis addit autem, ut in loco libri de Praedest. Sanct. habetur. Editi non habebant hanc par-

scientia; ut quem sibi crediturum esse praesciret, ^b ipsum elegerit, cui sanctum Spiritum daret; ut bona operando etiam vitam aeternam consequeretur. Nondum diligentius quaesieram, nec adhuc inveneram qualis esset electio gratiae.

ticulam.

^b Ms. Joliensis, *ipsum elegeret*.

243 EXCERPTUM II.

^a Item verba ejusdem.

(Ibid.) *Ac deinde subjuncti: Quod ergo credimus, nostrum est; quod autem bona operamur, illius est qui creditibus dat Spiritum sanctum.* ^b *Quod profecto non dicrem, si jam scirem etiam ipsam fidem inter Dei munera reperiri, quæ dantur in eodem Spiritu (I Cor. xii, 6). Utrumque ergo nostrum est, propter arbitrium voluntatis; utrumque tamen datum est, propter spiritum fidei et charitatis.*

EXCERPTUM III.

Item verba ejusdem.

(Ibid.) *Ac per hoc, quod etiam postea dixi: Quia neque velle possumus, nisi vocemur; et cum post vocationem voluerimus, non sufficit voluntas nostra et cursus noster, nisi Deus et vires creditibus præbeat, et perducatur quo vocat; ac deinde subjuncti: Manifestum est ergo non volentis, neque currentis, sed miserentis Dei esse quod bene operamur; omnino verissimum est: sed parum de ipsa vocatione disserui, quæ fit secundum propositum Dei; non enim omnium qui vocantur talis est, sed tantum electorum.*

RESPONSIO AD HÆC TRIA.

In his tribus capitulis, licet divisa sint ^d a disputationis corpore, et eo ipso obscuriora sint facta, quod et præcedentibus, et mediis, et subsequentibus non eohærent; intelligendo tamen quod unam ^e atque eandem causam scriptor exsequitur, de eis loquens qui dicebant eum primo conversionis suæ tempore meliora sensit, quando æstimabat, quod fides qua Christiani sumus, non esset ex gratia, nec ex dono haberetur Dei, sed esset ex ipso homine, et ex arbitrii libertate; modo autem errare eum, ^f quia assereret ipsam etiam fidem Dei esse donum, et ad hanc quoque pertinere quod dictum est (I Cor. iv, 7): *Quid autem habes quod non accepisti?* neque recte eum nunc electionem Jacob ad propositum Dei referre, quam prius ad præscientiam retulisset. Ad hanc ergo objectionem **244** respondet, se antequam cognosceret gratiæ veritatem, et antequam regendæ præponeretur Ecclesiæ, in hac opinione ignoranter errasse: sed in ipso episcopatus sui exordio, ^g a sanctæ memoriæ Simpliciano Mediolanensi antistite, de Jacob electione et de Esau rejectione consultum, totam quæstionem ad hos geminos pertinentem, sagaciore diligentia ventilasse; et omnibus ratiocinandi viribus hoc indubitanter agnovisse, quod electionem gratiæ nulla merita humana

A præcedant, et quod fides, unde incipiunt omnia merita, donum sit Dei; ne gratia non sit gratia (Rom. xi, 6), si aliquid eam propter quod tribuatur antevenit. Itaque in eo quid dictum est, *Jacob dilexi*, ostensum esse quid homini donaretur: et in eo quod dictum est: *Esau autem odio habui* (Rom. ix, 13), ostensum esse quid homini deberetur. Hoc autem se in libro Retractationum secundo suo opere studiosè recoluisse (Cap. 1): et cum omnes opiniones suas censoria gravitate discuteret, istam, quam obrectatores ejus eligunt, improbasse, quam ante Pelagianæ hæresis ortum futuro errori amicam esse prævidit, et revelata sibi gratiæ veritate rejecit. Quæ igitur ratio est, ut hanc viri hujus professionem non approbemus, qua nos ad castigandas opiniones nostras, B si quas forte imprudenter incidimus, exemplo suæ correctionis instituit; ^b et qua docet a Deo nos accipere, quod ut accipiamus jubemur orare?

Si enim consideremus Pelagianæ argumenta perfidæ, quid magis nititur obtinere quam ut videatur gratia Dei secundum merita nostra dari, ut in eo ipso in quo gratiam necessariam constitetur, meritis eam humanæ voluntatis enervet? Quam perversitatem omnino incurrit qui fidem ad Dei munera non putat pertinere: aut ideo eam se jactat ad Deum referre, quia ab ipso sit creata natura, cui rationabilem inseruit libertatem, per quam unusquisque et credere et non credere in sua habeat potestate; et de hoc naturali bono ^l quod nullis præcedentibus meritis, cum crearetur, accepit, cætera dona mereatur. Hoc autem qui asserit, fatetur, credo, nobiscum quod in primo Adam omnium hominum natura vitiosa sit; nec negat eam in illo lapsu suas amisisse virtutes, quas nisi per gratiam recipiat, habere non possit. Quid est autem quod eidem naturæ solam fidem non vult esse præreptam, quam nisi primam amisisset, cæteris bonis omnibus non careret? Creduendo enim Adam **245** diabolo, non credidit Deo: et cum spiritu superbiæ inebriatus esset, discessit a Domino cor ejus; et factus est servus apostatæ, dum liber vult esse justitiæ. Cum itaque non haberemus continentiam, nisi Deus daret (Sap. viii, 21); nec haberemus dilectionem sanctam, nisi charitas Dei diffunderetur in cordibus nostris per Spiritum sanctum, qui datus est nobis (Rom. v, 5); cum postremo nemo D haberet sapientiam et intellectum, consilium et fortitudinem, scientiam et pietatem, ac timorem Do-

reret.

^g Antehac editi legebant, omissa præpositione: *sanctæ memoriæ Simpliciano Mediolanensi antistite.... consulto*. Correctum ex ms. Remig. in edit. append. Aug. et a nobis ex ms. Joliensi. Quia certum est non Simplicianum ab Augustino, sed Augustinum a Simpliciano consultum, duas quæstiones ex Epistola Pauli ad Romanos tractandas suscepisse: quarum posterior est de Jacob electione et Esau rejectione. Petet ex epistola 37, tom. II nov. edit. Oper. Aug.

^b Ms. Joliensis, *et quam docet*. Sed minus recte, ut videtur.

^l Editi, *qui nullis*: melius ms. Jol. et ex ms. Remig. append. Aug., *quod nullis*.

^a In ms. Joliensi in titulis Excerptorum, seu, ut alias editi præferunt, Dubiorum, hic et deinceps, *Item verba ejusdem*. Editi, *In verbis ejusdem*. Editio append. Oper. S. Aug. hæc prætermisit.

^b Ms. Joliensis cum Lugud., Lovan. et Venet., omisso *quod, profecto non dicerem*.

^c Ms. Jol., *quæ dantur*, ut in libro Augustini: editi omnes cum Remig., *quæ datur*, et paulo post idem. ms. Jol. addit *ergo*.

^d Editi omnes a *disputatione corpora*. Emendamus ex ms. Joliensi, cui suffragatur. ms. Remens. et edit. append. August.

^e Ms. Jol., *unam eandemque*.

^f Editio append. August. ex ms. Remig., *qui asse-*

mini (*Isa.* xi, 2), nisi has virtutes Spiritus sanctus ad daret; quomodo fides in Adam perdita in quoquam filiorum ejus inveniretur, nisi eam idem Spiritus, qui omnia in omnibus operatur (*I Cor.* xii, 6), infunderet? Unde si quod Adam perdidit posteritas non amisit, ipsum solum læsit peccatum ejus, et non genus humanum. Sed omnes in uno peccaverunt (*Rom.* v, 12), et prævaricationis merito tota ejus propaganda est. Omnes igitur quod Adam perdidit perdidit. Perdidit autem primitus fidem; quam omnes, quia primum potuimus amittere, primam aegemus accipere. Placeat ergo nobis hæc gratiæ prædicatio, qua fides donum Dei esse defenditur; et in nullo nobis poterit Pelagianus error illudere, qui, ut gratiam persuadeat debitam, fidem non vult esse donatam. Quia ergo nec justa, nec rationabilis intelligitur eorum fuisse persuasio, qui hujus viri scientiam tot incrementorum profectibus ædificatam, tot annorum studiis expositam, ad adolescentiæ rudimenta revocabant, ut magis suffragaretur hæreticis quod inter initia conversionis suæ imperite senserat, quam prodesset catholicis quod pontificali diligentiae veritas revelarat; merito illos hoc præjudicio utentes, et in his quæ dudum abdicata fuerant immorantes, pii doctoris gravitas notat; quod qui curaverunt omnes sensus ipsius indagare, noluerint cum ejus eruditione proficere.

Sed jam consideremus quæ sit, quod de subsequentibus annotastis.

EXCERPTUM QUARTUM.

(*Ibid.* c. 5, n. 10.) *Non quia credere vel non credere, non est in arbitrio voluntatis humanæ, sed in electis præparatur voluntas a Domino.*

RESPONSIO.

Jungamus quod sequitur, ut quod propositum est de connexo sermone sit clarius. *Ideo ad ipsam quæ fidem quæ in voluntate est pertinet, 246 Quis enim te discernit? Quid autem habes quod non accepisti (I Cor. iv, 7)? Multi audiunt verbum veritatis: sed alii credunt, alii contradicunt. Volunt ergo isti credere, nolunt autem illi. Quis hoc ignoret? quis hoc negat? Sed cum aliis præparetur, aliis non præparetur voluntas a Domino, discutiendum est utique quid veniat de misericordia, quid de judicio. Quod quærebat Israel, hoc non est consecutus, electio autem consecuta est, cæteri vero excæcati sunt, sicut scriptum est (*Isaia* vi, 9), *Dedit illis spiritum compunctionis, oculos ut non videant, et aures ut non audiant usque in hodiernum diem. Et David dicit (Psal. lxxviii, 23), Fiat**

^a Editi, primam habemus accipere. Ms. Jol., egemus accipere, cum edit. append. Aug. ex ms. Remig.

^b Editiones omnes, poterit. Ms. Jol., poterit, et ex Remig. edit. August. append.

^c Edit. Duac. et Colon. omiserunt hæc, nec justa. Reliqui codices non omiserunt.

^d Ms. Jol. non habet, quæ in voluntate est.

^e Sic editi omnes et mss. Remig. et Jol. Apud Augustinum vero legitur, discernendum: quod pro conjectura in margine notarant omnes editiones, et inferius etiam legitur in eundem sensum.

^f Editi, Ecce misericordiam et judicium: miseri-

cordia eorum in laqueum, et in venationem, et in scandalum, et in retributionem illis: obscurantur oculi eorum, ne videant, et dorsum eorum semper incurva (*Rom.* xi, 7). [†] *Ecce misericordia et judicium: misericordia in electionem, quæ consecuta est justitiam Dei; judicium vero in cæteros, qui excæcati sunt: et tamen illi quia voluerunt crediderunt; illi quia noluerunt, non crediderunt. Misericordia igitur et judicium in ipsis voluntatibus facta sunt. [‡] Electio quippe ista gratiæ est, non utique meritorum. Superius enim dixerat, Sic enim in hoc tempore reliquæ per electionem gratiæ saluæ factæ sunt. Si autem gratia, jam non ex operibus, alioquin gratia jam non est gratia (*Rom.* xi, 5).*

[‡] *Gratis ergo consecuta est quod consecuta est electio. Non præcessit eorum aliquid quod priores darent, et retribueretur illis: pro nihilo salvos fecit eos (*Psal.* lv, 8). Cæteris autem qui excæcati sunt, sicut ibi non tacitum est, in retributione factum est. Universe vix Domini misericordia et veritas (*Psal.* xxiv, 10). Investigabiles sunt autem viæ ipsius (*Rom.* xi, 33). [§] Investigabilis igitur misericordia qua gratis liberat, et veritas qua juste judicat.*

Hæc omnia apud pium catholicumque lectorem, quid offensionis pariunt? quid contradictionis incurrunt? Numquid falsum est, quod præparatur voluntas a Domino (*Prov.* viii, sec. LXX)? Numquid non quotquot Spiritu Dei aguntur, hi filii sunt Dei (*Rom.* viii, 14)? Numquid hominem ab homine natura discernit, ac non potius gratia ab infideli fidelem? Numquid potest ullus dicere habere se quod non accepit, aut quasi de non accepto sed proprio gloriari; quod si non accepisset, utique non haberet? Numquid debium est, cum verbum veritatis prædicatur, alios voluntate credere, alios voluntate non credere? Sed cum illorum cor Deus aperuerit, illorum autem non aperuerit, discernendum est quid veniat de misericordia, quid de judicio. Post commemorationem autem apostolicæ sententiæ (*Rom.* xi, 7), quam propheticis testimoniis astruit quod justitiam Dei, quam ²⁴⁷ Israel quærens consecutus non est, electio sit consecuta per gratiam, cæteris ex retributione cæcatis, numquid non verissime dictum est: *Ecce misericordia et judicium: misericordia in electionem quæ consecuta est justitiam Dei; judicium vero in cæteros, qui excæcati sunt? Et paulo post: ^D Gratis ergo consecuta est, quod consecuta est electio. Non præcessit aliquid eorum quod priores darent, et retribueretur illis: pro nihilo salvos fecit eos. Cæteris autem qui excæcati sunt, sicut ibi non tacitum est, in*

cordia in electione. Emendamus ex libro Augustini: per vocem enim electionis, electos intelligit, non actum quo elegit Deus.

[‡] Ita mss. Joliensis et Remig. cum edit. August., ubi cæteri codices, *Electio quippe istis.*

[‡] Sola edit. append. Aug. *Gratia ergo.*

[§] Sic additur enim in edit. Lovan., Duac. et Colon.

[§] In libro ipso Aug., *Investigabiles igitur sunt et misericordia, etc.* Favet ms. Remig. ubi habetur vox hæc, *Investigabiles*, et locus ipse, ut repetitur infra.

[‡] Ms. Remig. *Quod præparatum est ita a Domino.*

retributione factum est. Quis hic locus querimoniae, A nisi apud inimicos gratiae; qui nisi ad retributionem referatur quod gratis datur, ad iniquitatem volunt pertinere quod redditur? Deinde quod de prophetis intulit verbis, *universae viae Domini misericordia et veritas (Psal. xxiv, 10)*, quis negavit? Aut quod de apostolico annexit sensu (*Rom. xi, 33*), *Investigabiles sunt autem viae ipsius? Investigabiles igitur sunt, et misericordia qua gratis liberat, et veritas qua juste judicial.* Non est ergo sanarum mentium ista reprehendere; et investigabiles vias Domini, hoc est, dona misericordiae et judicia veritatis Pelagianorum elationi penetrabilia deputare. Quia secundum ipsos non latet consilium Dei, nec in occulto est divinae ratio voluntatis, si erga omnem hominem iam gratia Dei ^a quam et ira de merito est.

Post haec posuistis quod infra dictum est.

EXCERPTUM QUINTUM.

(Ibid. c. 8, n. 4.) *Fides igitur et inchoata, et perfecta, donum Dei est: et hoc donum quibusdam dari, quibusdam non dari non dubitet qui non vult manifestissimis sacris litteris repugnare.*

RESPONSIO.

Hoc qui non recipit, cujus videtur esse sententiae, nisi dicentis: Fides per quam justificor, ex me est; et hoc bonum, ex quo justus vivit (*Habac. ii, 4*), non accepi per gratiam, sed habeo per naturam? Si ergo fides donum Dei non est, frustra Ecclesia pro non credentibus orat, ut credant, et sufficit impiis magisterium legis adhiberi, de qua dictum est (*Gal. ii, 21*), *Si ex lege est justitia, ergo Christus gratis mortuus est:* quod similiter dici potest etiam de natura. Frustra etiam Apostolus (*II Thess. ii, 12*) gratias agit Deo pro his qui Evangelium receperunt, cum hoc secundum Pelagianos non Dei sit praestitum munere, sed ex sola habeatur hominum voluntate; et frustra quibusdam precatur idem Apostolus (*Ephes. vi, 23*), ut sit eis pax et charitas cum fide, a Deo Patre et Domino Jesu Christo, ut jam non solum de fide, sed etiam pace et charitate, superbia haereticorum vincatur dicere, **248** de proprio se has habere virtutes. Quod si haec ex homine sunt, quid obest ut non ex semetipso habeat et caetera bona quae inferiora sunt; cum audeat sibi deputare quae summa sunt, et sine quibus alia, quamvis multa et clara, non prosunt? Non potest itaque merito refutari quod dictum est: *Fides igitur et inchoata, et perfecta, donum Dei est:* quia eadem et Apostoli vox est dicentis (*Ephes. ii, 8*): *Gratia salvi facti estis per fidem; et hoc non ex vobis, Dei enim donum est; non ex operibus, ne forte quis extollatur; et (Philip. i, 29): Vobis donatum est pro Christo, non solum ut in eum*

^a Editi, *quam et ira merito est.* Mss. Jol. et Remig. ex quo correctum in Aug. ut in textu posuimus.

^b Edit. Venet., *non dubitet.*

^c Editi Lovan., Duac. et Colon. haec habent in plurali, *qui gloriantur non in suis meritis, quae paria vident esse damnata, sed in Domino gloriantur.* Mss. Jol. et Remig. cum edit. August., Lugd. et Venet.,

credatis, sed etiam ut patiamini pro eo: et iterum (*Hebr. xii, 1*): *Per patientiam curramus ad propositum nobis certamen, aspicientes in auctorem fidei, et consummatorem Jesum.* Quibus et plurimis aliis testimoniis divinarum Scripturarum indubitanter agnoscitur quoniam, sicut ab hoc viro definitum est, *Fides et inchoata, et perfecta, donum est Dei; et hoc donum, inquit, quibusdam dari, quibusdam non dari, omnino ^b non dubitat, qui non vult manifestissimis sacris litteris repugnare;* non putemus hoc veraciter dictum, si omnes homines fideles sunt: sed cum alii credant, alii vero non credant, dicatque Apostolus (*II Thess. iii 2*), *Non enim omnium est fides;* quis non videat fidem, quam acceperunt qui habent, non accepisse qui non habent?

EXCERPTUM SEXTUM.

(Ibid.) Deinde ait: *Cur autem non omnibus detur, fidelem movere non debet, qui credit ex uno omnes esse in condemnationem (Rom. v, 12) sine dubitatione justissimam; ita ut nulla esset Dei justa reprehensio, etiam si nullus inde liberaretur. Unde constat magnam esse gratiam quod plurimi liberantur, et quid sibi deberetur in eis qui non liberantur, agnoscunt; ut ^c qui gloriatur, non in suis meritis, quae paria videt esse damnata, sed in Domino gloriatur. Cur autem istum potius quam illum liberet, inscrutabilia sunt judicia ejus, et investigabiles viae ipsius (Rom. xi, 34). Melius enim et hic ^d audimus aut dicimus: O homo, tu quis es qui respondeas Deo (Rom. ix, 20)? quam dicere audeamus, quasi noverimus quod occultum esse voluit, qui tamen aliquid injustum velle non potuit.*

RESPONSIO

Haec omnia si non recte dicta sunt scrutabilia sunt judicia Dei, et investigabiles viae ejus; nec occultum est quare ille potius quam iste salvetur; et in se non in Domino gloriabitur, qui, aliis vitio suo pereuntibus, electione dignus inventus est. Ac sic justitia quidem erit quod plurimi damnantur: sed non **249** erit gratia quod plurimi liberantur. ^e Absit haec a catholicis cordibus, absit talis impietas, ut quemquam putemus meritis suis erui de potestate tenebrarum, et in regnum Filii Dei debita, non gratuita, adoptione transferri. Magno peccato periit Adam, et in illo omnes perierunt. ^f Quia omni homini damnata nativitate genito, hoc in Adam debetur ut pereat. Et sicut non possumus conqueri de eo quod in praeteritis saeculis dimisit omnes gentes ingredi vias suas: ita justam non haberemus querelam, si cum eis, cum quibus nobis fuit causa communis, cessante adhuc gratia, periremus. Quae tamen sicut tunc de omni mundo eruit paucos; ita nunc de universo genere hominum salvat innumeros, non secundum opera nostra, sed se in singulari exhibent.

^d In mss. Remig. et Joliensi, *audiemus, nec ad dunt, aut dicimus.*

^e Sic ms. Joliensis. Alii, *Absit haec, etc.*

^f Ms. Joliensis, *Quia omni homini damnata nativitate in genitore, hoc est, in Adam, debetur.*

eundem suum propositum, et gratiam quæ data est A nobis in Christo Jesu, ante tempora æterna (II Tim. 1, 9).

Subnexuistis etiam quod post multa disserens ait.

EXCERPTUM SEPTIMUM.

(Ibid. c. 16, n. 2.) Est ergo in malorum potestate peccare : ut autem peccando hoc vel hoc illa malitia faciant, non est in eorum potestate, sed Dei dividens tenebras, et ordinantis eas : ut hinc etiam quod faciunt contra voluntatem Dei, non impleatur nisi voluntas Dei.

RESPONSIO.

Quod cum sit apertissimæ veritatis, miror inter obscura decerptum : quasi non ex coherentibus potuerit omnis hæsitatio lectoris absolvi. Inspicite ergo quod sequitur (Ibid.) : Legimus, inquit, in Actibus Apostolorum (Act. 14, 13 et seq.), quod cum dimissi a Judæis apostoli venissent ad suos, ^a et indicassent quanta eis sacerdotes et seniores fecerunt, levaverunt illi vocem unanimes omnes ad Dominum, et dixerunt, Domine, tu es qui fecisti cælum et terram, et omnia quæ in eis sunt, qui per os patris nostri David sancti pueri tui dixisti : Quare fremuerunt gentes, et populi meditati sunt inania ; astiterunt reges terræ, et principes conenerunt in unum, adversus Dominum et adversus Christum ejus (Psal. 11, 2) ? Convenerunt enim in veritate, in civitate ista adversus sanctum puerum tuum Jesum quem unxisti, Herodes et Pilatus, et populus Israel, facere quanta manus tua et consilium prædestinavit fieri. Si ergo quæ per os patris nostri David Spiritus sanctus prophetavit, aliter intelligi ullo modo quam ab apostolis sunt intellecta **250** non possunt, et Herodes ac Pilatus et populus Israel fecerunt quanta manus Dei et consilium prædestinavit fieri ; quid inconueniens ait admirabilis disputator ? Est, inquiens, in malorum potestate peccare : ut autem peccando hoc vel hoc illa malitia faciant, non est in eorum potestate, sed Dei dividens tenebras et ordinantis eas : ut hinc etiam quod faciunt contra voluntatem Dei, non impleatur nisi voluntas Dei. ^b Male enim velle facillimum est malis : et eorum damnabilem voluntatem non dubium est a Dei potestate concludi, ut effectum cupiditatis suæ, nisi ille permiserit, habere non possint. Uti autem sapientiam et justitiam Dei etiam malorum operibus, quæ ex ipsorum prodeunt appetitu, ad implenda **D** consilia et judicia sua, nullus vel tenuiter secundum pietatem doctus ignorat ; qui videt Dei Patris optimam voluntatem non parentis Filio suo, sed pro nobis omnibus tradentis cum, pessima ^c tradi-

toris Judæ et Judæorum voluntate completam : et qui in evangelicis paginis legit, dicente Pilato ad Jesum (Joan. 119, 10) : *Mihi non loqueris ? Nescis quia potestatem habeo crucifigere te, et potestatem habeo dimittendi te ?* respondisse Dominum, *Non haberes in me potestatem ullam, nisi esset tibi ^d data de super.* Dividit itaque Deus inter lucem et tenebras : nec ideo inculpabiles sunt tenebræ, quia eis bene utitur Deus, qui etiam de opere ^e ipsarum, quod filiis lucis in bonum procederet, ordinavit : tantum progredi sinens malitia non nocere cupientium, quantum eam sanctis suis vel castigandis novit utilem, vel probandis ; ut hinc etiam quod faciunt contra voluntatem Dei, non impleatur nisi voluntas Dei.

Sequitur deinceps quod in libro invenitur secundo.

EXCERPTUM OCTAVUM.

(Ibid. c. 14, n. 35) *An quisquam dicere audebit Deum non præcisse quibus esset daturus ut crederent, aut quos daturus esset Filio suo, ut ex eis non perderet quemquam (Joan. xviii, 9) ? Quæ utique si præcivit, profecto beneficia sua quibus nos dignatur liberare præcivit. ^f Hæc est prædestinatio sanctorum, nihil aliud : præscientia scilicet, et præparatio beneficiorum Dei, quibus certissime liberantur quicumque liberantur. Cæteri autem, ubi, nisi in massa perditionis justo divino judicio relinquuntur, ubi Tyrii relictii sunt et Sidonii, qui etiam credere potuerunt, **251** si mira illa Christi signa vidissent (Math. xi, 21) : ^g sed quoniam ut crederent non eis erat datum, etiam unde crederent est negatum.*

RESPONSIO.

Qui istis resistunt, hoc sentire apertissime probantur, quod fides non sit donum Dei ; et quod gratia non præveniat liberum arbitrium, sed sequatur ; et quod gratia Dei secundum merita nostra detur. Nam si aliquid conferri homini per gratiam consentitur, et id non accipit nisi fides, quæ accepta non est ; in ipsa est meritum, cui non donum datur, sed debitum redditur. In hac sententia positi, consequenter sapiunt eos esse prædestinatos in vitam æternam, quos per liberæ voluntatis arbitrium fideles futuros præscierit Deus ; ut ipsa electorum prædestinatio non sit nisi retributio : atque ita in his qui prædestinati sunt secundum propositum ejus qui universa operatur, non operetur Deus fidem ; nec ulla sint hominis merita, si Deus operatur universa. ^h Vere qui ista sentiunt, fidem non acceperunt, aut quam acceperant perdidit, sequendo

^a Ms. Joliensis, *indicassent eos quanta illis.* In eodem desunt hæc, *in veritate*, legiturque infra, *Pontius Pilatus.*

^b Mss. Remig. et Jol., *Mala enim velle.*

^c Editi, *traditorum.* Melius Remigianus codex, *traditoris.*

^d In edit. August. ex ms. Remensi, *datum de super.*

^e Editi, *ipsarum.* Melius mss. Jol. et Remig., et ex hoc Aug. editio, *ipsarum*, scilicet tenebrarum.

qua voce quidem malos intelligit ; sed cum allusione ad tenebras ipsas quarum filii dici possunt.

^f In edit. Ven. et Lugd., *Hæc est prædestinatio sanctorum, nihil aliud, præscientia scilicet.* Idem præfert ms. Joliensis. Aliæ editiones, *Hæc prædestinatio sanctorum nihil aliud est quam præscientia scilicet.*

^g Edit. Ven. et Lugd., *sed quomodo.*

^h Ms. Joliensis omittit hanc vocem, *vere.*

vanissimam Pelagianorum superbiam, et in se, * non in Domino, gloriando, qui operatur omnia in omnibus (I Cor. xii, 6), bona profecto, non mala: et si omnia bona, utique et fidem, sine qua nemo potest placere (Hebr. xi, 6), et quæ est virtutum omnium fundamentum. Quale est autem, ut cum Dei sit ædificatio, et nisi Dominus ædificaverit domum, in vanum laborent qui ædificant eam (Psal. cxxvi, 1); aut nolint isti fundamentum ad ædificium pertinere, aut se velint inchoare quod Dominus possit extruere? Non erit ergo illis principium Filius Dei, non fundabuntur in ipso angulari lapide Christo Jesu, nec de eis dictum est: *Firmum autem fundamentum Dei stat* (II Tim. ii, 19): quia ^b totam electionem suam solubili arenæ et succiduo cineri superponunt.

Agnoscamus itaque sapienter, pieque fateamur, præsciisse incommutabiliter Deum quibus esset daturus ut crederent, aut quos daturus esset Filio suo, ut ex eis non perderet quemquam: et si hæc præscivit, beneficia sua illum quibus nos dignatur liberare præscisse; et hanc esse prædestinationem sanctorum, * præscientiam scilicet et præparationem gratiæ Dei, qua certissime liberantur. ^d Cæteros autem quicumque non liberantur, quos a generali perditione humani generis **252** gratia non exemit, justo noverimus iudicio non exemptos: et quid nobis remissum sit, in eis discamus de quorum queri damnatione non possumus. Non est enim iniquitas apud Deum (II Par. xix, 7), neque quisquam sub iudicio ejus innocens perit. Sicut enim hic ipse insignis gratiæ prædicator alibi ait (Aug. lib. de Grat. et Lib. Arb. cap. 23): * *Reddit omnino Deus et mala pro malis, quoniam justus est; et bona pro malis, ^f quoniam bonus est; et bona pro bonis, quoniam justus et bonus est: tantummodo mala pro bonis non reddit, quoniam injustus non est. Reddit ergo mala pro malis, pœnam pro injustitia; et reddit bona pro malis, gratiam pro injustitia; et reddit bona pro bonis, gratiam pro gratia.* Cum aliqui percunt, non dubitemus ipsorum meritis deputari quod pereunt; quos utique posset Deus misericorditer liberare, si vellet. ^e Et cum aliqui liberantur, non audeamus definire, quod digni fuerint liberari; quos utique posset Deus juste damnare, si vellet. Quare autem non omnes, aut quare illos potius ^b quam illos ^d liberet, nec necessarium est quærere, nec possibile reperire; cum, omissis discretionis istius causis; scire sufficiat quod nec misericordia justitiam, nec

Justitia auferat misericordiam apud eum a quo nemo nisi juste damnatur, nemo nisi misericorditer liberatur.

De Tyrriis vero et Sidoniis quid aliud possumus dicere, quam non esse eis datum ut crederent, quos etiam credituros fuisse ipsa Veritas dicit, si talia qualia apud non credentes facta sunt virtutum signa vidissent (Matth. xi, 21; Luc. x, 13)? Quare autem hoc eis negatum fuerit, dicant, si possunt, qui calumniantur: et ostendant cur apud eos Dominus mirabilia, quibus profutura non erant, fecerit, ⁱ et apud eos quibus erant profutura non fecerit. Nos etiam si rationem facti, et profunditatem iudicii ejus penetrare non possumus, manifestissime tamen scimus, et verum esse quod dixit, ^B et justum esse quod fecit; et non solum Tyrrios et Sidonios, sed etiam Corozain et Bethsaida potuisse converti, et fideles ex infidelibus fieri, si hoc in eis Dominus voluisset operari. Neque enim ulli falsum videri potest quod Veritas ait: *Nemo potest venire ad me, nisi fuerit ei datum a Patre meo* (Joann. vi, 66); et (Matth. xiii, 11): *Vobis datum est nosse mysterium regni cælorum, illis autem non est datum; et* (Ibid. xi, 27), *Nemo novit Filium, nisi Pater, neque Patrem quis novit, nisi Filius, et cui voluerit Filius revelare; et* (Joan. v, 21), *Sicut Pater vivificat mortuos, ita et Filius quos vult vivificat; et* (I Cor. xii, 3), *Nemo potest dicere* **253** ^k *Dominum Jesum, nisi in Spiritu sancto.* His divinarum vocum auctoritatibus eruditi gratias agamus Deo, qui dedit nobis spiritum fidei et virtutis, continentiæ et charitatis, sapientiæ et intellectus, consilii et fortitudinis, scientiæ et pietatis, ac timoris sui. Quæ bona si non dedisset nobis, qui omnia operatur in omnibus (Ibid.), prorsus non haberemus in nobis: et cum his, qui non cognoverunt Dominum, aut cum cognovissent, non sicut Deum glorificaverunt, aut gratias egerunt, sed hoc ipsum suæ sapientiæ, deputantes stulti facti, ^l et obscurato corde evanuerunt in cogitationibus suis (Rom. i, 21); cum his, inquam, sederemus in tenebris et in umbra mortis, nec querelam habentes de pœna, nec excusationem de ignorantia, nec præsidium de natura.

^m Nunc jam quod sequitur quale sit videamus.

EXCERPTUM IX.

(Aug. lib. iii de Dono Persever. cap. 16.) *Sed aiunt, ut scribitis, neminem posse correptionis stimulis excitari, si dicatur in conventu Ecclesiæ audientibus multis: Ita se habet de prædestinatione definita*

et sic de cæteris partibus hujus sententiæ.

^a Ms. Joliensis cum edit. Lugd., et cum alii.

^b Ms. Joliensis, *quam istos. Reliqui, quam illos.*

ⁱ Hæc verba, et apud eos quibus erant profutura non fecerit, quæ omittuntur in editis omnibus, restituta habes ex ms. Joliensi, et antea ex ms. Remigiano in append. August.

^l Ms. Joliensis, *regni Dei.*

^k Ms. Joliensis, *Dominus Jesus.*

^l Ms. Joliensis, et obscurati corde.

^m Ms. Joliensis, *Nunc etiam.*

^a Editi hactenus, et in se et in Domino, manifesto errore, quem corrigunt mss. Joliensis et Remig., ex quo edit. August.

^b Mss. Joliensis et Remigianus, *totam elationem suam.* Edit. Col., *ejectionem suam;* sed male.

^c Mss. Remig. et Jol., *prædestinationem scilicet.*

^d Forte hic addendum, *quicumque liberantur:* quæ verba nec in mss. nec in editis hactenus reperiuntur, nisi in Lugd. recentiori.

^e Edit. Lov., Duac. et Colon., *Reddet omnino.*

^f Editi hic et ter in sequentibus, *quomodo;* ubi in mss. Joliensi et apud August., *quoniam justus est,*

^a *sententia voluntatis Dei, ut alii ex vobis* ^b *de infidelitate, accepta obediendi voluntate, veneritis ad fidem, vel accepta perseverantia, permanetis in fide; ceteri vero qui in peccatorum delectatione remoramini, ideo nondum surrexistis, quia necdum vos adiutorium gratiæ miserantis crexit. Verumtamen si qui estis nondum vocati, quos gratia sua prædestinaverit eligendos, accipietis eandem gratiam qua velitis et sitis electi; et si qui obeditis, si prædestinati estis rejiciendi, subtrahentur* ^c *obediendi vires, ut obedire cessetis.*

RESPONSIO.

Stupeo sanctitatem vestram, objectionem calumniantium a persona defensoris gratiæ non potuisse discernere, et verba obtreptantium ei ipsi qui obtreptatoribus suis respondet aptasse. Hæc enim de doctrina catholici viri quidam nequiter et nugatorie jactabant, quod qui talem Dei gratiam prædicaret, ut fides et obedientia, cæteræque virtutes, et in eis usque in finem perseverantia, non nisi ex dono Dei haberi posse credantur; consequens esse ut talibus verbis uteretur ad populum, et hujusmodi denuntiationibus omnem liberi arbitrii evitaret industriam. Quod quia piissimus doctor litteris eorum ad quos scribit agnoverat, ^d ideo **254** dicit, *Sed aiunt, ut scribitis; et postea, Ista cum dicunt.* Ex hoc potuistis advertere, non ipsum hæc dicere, sed eos de quibus dixit: *Sed aiunt, ut scribitis; et, Ista cum dicunt.* Quod similiter et Apostolus ait (*Rom. v, 8*): *Sicut aiunt nos quidam dicere, Faciamus mala, ut veniant bona.* Inferius autem, ubi plenius ad ista respondet, multo manifestius patet ^e quam hæc ab ipso nunquam taliter dicta sint, et quantum ei hujusmodi prædicationis forma displiceat; quam corrigens et mundans atque emendans, tolerabiliorem audientibus facit; quæ vera sunt temperans, quæ falsa sunt rescans, et post multa adjiciens (*Idem lib. de dono Persever. cap. 22*): *Jam vero quod illis verbis* ^f *connectitur, miror si ullo modo potest in populo Christiano quicumque infirmus patienter audire, cum dicitur eis, Et si qui obeditis, si prædestinati estis rejiciendi, subtrahentur obedientiæ vires, ut obedire cessetis. Hoc enim dicere, quid videtur aliud esse quam maledicere, aut mala quodam modo prophetare?* Et post hæc cum diceret qualiter de his loquendum esset in populo, proprii sensus verba connexuit dicens (*Ibid.*): *Illum etiam modum, quo* ^g *utendum esse in prædicationis prædicatione nos diximus, loquenti ad po-*

^a Editi, *scientia.* Mss. Jol. et Remig. cum Aug. libro, *sententia.*

^b Hæc verba, *de infidelitate,* absunt a mss. Jol. et Remig.; leguntur in editis omnibus, et in libro S. August. de *Dono Persever.*

^c Edit. Venet. et Lugdun., *obediendi vires.*

^d Sic ms. Jol. Alias editi, *ideo ait.*

^e Ms. Joliensis, *quod hæc ab ipso.*

^f Ms. Jol., *annectitur.*

^g Edit. Lov., Duac. et Colon. habebant, *si præsciti estis.* Mss. Jol. et Remig. cum Lugd., Venet. et edit. Aug., *prædestinati estis.*

^h Mss. Jol. et Remig. cum Lugd., *subtrahuntur,* et antea, codex Joliensis *obediatis.*

ⁱ Ms. Jol., *utendum esset loquendo ad populum.*

pulum non existimo debere sufficere, nisi hoc vel aliquid hujusmodi addat, ut dicat: Vos itaque etiam ipsam obediendi perseverantiam a Patre luminum, a quo descendit omne datum optimum et omne donum perfectum (Jac. 1, 17), sperare debetis, et quotidianis orationibus poscere: atque hoc faciendo confidere non vos esse a prædestinatione populi ejus alienos; i quia etiam hoc, ut faciatis, ipse largitur. Absit autem a vobis ideo desperare de vobis, quoniam spem vestram in ipso habere jubemini, non in vobis. Maledictus enim omnis qui spem habet in homine (Jerem. xvii, 5); et, Bonum est confidere in Domino ^k *quam confidere in homine (Psal. cxvii, 8);* ^l *quoniam beati omnes qui confidunt in eum.* ^m *Hanc spem tenentes, servite Domino in timore, et exultate ei cum tremore (Psal. ii, 11). Quoniam de vita æterna, quam filiis promissionis promisit non mendax Deus ante tempora æterna, nemo potest esse securus, nisi consummata fuerit ista vita, quæ tentatio est super terram; sed* ⁿ *faciet nos perseverare in se usque ad hujus vitæ finem, cui quotidie dicimus: Ne nos inferas in tentationem (Math. vi, 13).*

Videlisne, obsecro, quantum distet hic sermo ab eo quem composuit malignitas obloquentium; qui studuerunt etiam ea quæ **255** recte dicit exquisita verborum fraude corrumpere? De quo ^o idem doctor rectissime ait (*Aug. lib. de dono Persever. c. 22*): *Dolosi autem vel imperiti medici est, etiam utile medicamentum sic alligare, ut aut non prosit, aut obsit. Et iterum de simili ineptia (Ibidem): Nempe, inquit, hoc verissimum est: ita sane, sed improbissimum, importunissimum, incongruentissimum; p non falso eloquio, sed non salubriter valetudini humanæ infirmitatis apposito.* Non igitur necesse est de his rationem reddere, quæ et ab aliis dicta, et ab ipso ostendimus improbata; ita tamen, ut nihil sibi per falsorum admixtionem præripi pateretur ex veris. Quamvis enim nunquam tam insipienter locutus sit ad populum Christianum, et id quod mendax obtreptatio ineptissime finxit ^q horruerit; pia tamen constantique doctrina abundanter probavit, prædicandam esse Ecclesiæ et prædestinationem, in qua est gratiæ **256** præparatio; et gratiam in qua est prædestinationis effectus; et præscientiam Dei, qua ante sæcula æterna quibus esset collaturus sua dona præscivit. Cujus prædicationis quisquis est impugnator, apertissimus est Pelagianæ elationis adjutor.

Hoc autem quod in ^r fine posuistis, superiori ca-

Aug. lib. de *Dono Persever., apud populum.*

^j Ms. Jol., *qui etiam hoc.*

^k In ms. Jol. desunt hæc, *quam confidere in homine.*

^l Editi, *quia beati.* Mss. Jol. et Remig. cum Venet., *quoniam beati.* Lugd., *quam beati.*

^m Edit. Lov., Duac. et Colon., *Et hanc spem.*

ⁿ Mss. Jol. et Remig., *faciet nos perseverare.* Absent vox hæc, nos, ab editis.

^o Ms. Joliensis, *idem auctor.*

^p Ita mss. Jol. et Remig. cum edit. Oper. August. Editi vero nostri omnes, *non falsum eloquio, sed non salubriter valetudini humanæ infirmitatis appositum.*

^q Ms. Joliensis, *inhorruerit.*

^r Editores Lovanienses, et qui hos sunt secuti

pitulo, ubi Tyriorum et Sidoniorum mentio facta est, debuit copulari; quia etiam in libri corpore eidem causæ, sine cuiusquam diversæ disputationis interjectione, connexum est. Unde et responsio, quam præcedentibus subdidi, potest etiam ad ista suffi-

hic in margine observant quod quibus respondet hoc libró S. Prosper aliquid posuerat quod hic non ponitur, ex cap. 14 libri de *Dono Perseverantiæ Augustini*, et hoc sic incipiebat, *Ex quo apparet habere*

quosdam in ipso ingenio, etc.

^a Editi habebant ad istas, errore manifesto, qui emendatur ex mss. Juliensi, et ex Remig.; emendatus fuerat in edit. Aug.

ADMONITIO

IN LIBRUM CUI TITULUS,

PRÆTERITORUM SEDIS APOSTOLICÆ EPISCOPORUM AUCTORITATES

De Gratia et Libero voluntatis Arbitrio.

Epistolæ Cælestini papæ ad episcopos Galliarum per Prosperum et Hilarium transmissæ subjici solet collectio quædam anteriorum sedis apostolicæ pontificum auctoritates de gratia et libero arbitrio complexa: cui interseruntur etiam nonnulla ex Africanis conciliis hac de re statuta, a Romanis pontificibus approbata. Quæ quidem in hunc usum destinata non dubitatur, ut Semipelagianis, qui solis sedis apostolicæ decretis se manus duros erant professi, esset responsum. Huic vero collectioni hunc titulum imposuerunt: Præteritorum sedis apostolicæ episcoporum auctoritates (seu sententiæ), de gratia Dei et libero voluntatis arbitrio. Ab aliis quoque vocatur hoc opusculum: Regulæ apostolicæ sedis, quomodo designatur in ultimo capitulo; denique Compendiosus indiculus dicitur in præfatiuncula, citaturque ab aliis sub nomine Decretorum, vel Epistolæ Cælestini papæ ad Gallos; ab aliis Capitula generatiori vocabulo appellatur. Quod quidem opusculum sub Cælestini nomine citatum legitur ineunte sexto sæculo. Nam pontificis istius decretis annexum est a Dionysio Exiguo, et circa idem tempus a Petro diacono aliisque qui in causa fidei ex Oriente Romam missi sunt, libro de Incarnatione et Gratia D. N. Jesu Christi, ad Fulgentium, capite octavo, et nono, tamquam Cælestianæ epistolæ ad Gallos pars quædam citatum reperitur. Exin a Cresconio episcopo Africano in fine suæ collectionis canonum circa annum Christi 690 emissæ, eidem pontifici ascriptum legitur. Tum denique posterioribus sæculis a Floro magistro, Ecclesiæ Lugdunensis nomine scribente adversus Erigenam; ab Hincmaro Remensi, lib. de Prædestin. cap. 22; Lupo Ferrariensi abbate in Collectaneis quæst. 2; Remigio Lugdunensi, in libro de Tribus Epistolis cap. 23; Yvone Carnot. et aliis plurimis hæc Capitula Cælestino papæ inveniuntur fuisse adjudicata.

His omnibus testimoniis abunde probatum videbatur hoc opusculum Cælestini esse agnoscendum. Quæ tamen opinio tot conjecturis obviantibus impugnatur, ut ad omnibus fere criticis jam ab ea discessum esse agnoscamus. Et 1º quidem ex styli eorum disparitate, ab eo qui in epistola Cælestini elucet, ejusdem esse negatur. 2º Judices advocant Joannes Vuendelstinus, qui codicem Canonum et Decretorum Pontificiorum editi Moguntiæ anno 1525; Crabius qui anno 1538 prioris censuram aliquo modo temperatam in Conciliorum Collectionibus transcripsit; item alii qui idem præstaverunt, Surius anno 1551, et Nicolinus anno 1581. Cælestino pariter abjudicant eminentissimi doctissimique cardinales Antonius Carafa, et Cæsar Baronius, quibus adde Franciscum Suarezium in Prolegom. 6 de Gratia, cap. 1, num. 11; Jacobum Sirmundum in notis ad tom. I Concil. Galliæ, et Gerardum Vossium lib. 1 Hist. Pelag. cap. 3, qui tamen ultimus partim Cælestini, partim Gallorum S. Augustini discipulorum esse putat Capitula; quia videlicet ab his collecta oblatæque Cælestino, hujus nomine et auctoritate postea publicata sint. 3º Si Cælestini essent, et ab eodem epistolæ suæ ad Gallos fuissent subjecta, quomodo circumferebantur hæctenus, aliquam procul dubio mentionem ipse habuisset, cum tamen illorum nullatenus ibi meminerit. Non etiam hanc epistolæ apposuisset clausulam: Deus vos incolumes custodiat, fratres charissimi, quæ finem epistolæ Cælestianæ demonstrat.

4º Cum S. Prosper Collatorem exagitans omnia adversus eum, tum Conciliorum, tum pontificum Romanorum suffragia aggerat, eundemque urgeat auctoritate non solum Innocentii, Zosini, Bonifacii, sed et ipsius Cælestini; nefas est suspicari quidquam ab eo auctore omittendum fuisse e decretis a sede apostolica contra adversarios gratiæ promulgatis. Cælestini porro unicam commemorat, quæ est ad Gallos, epistolam: quæ ut auctoritatem doctrinamque Augustini de gratia Christi mirum quantum efferat, de doctrinæ tamen ipsius articulis probationibusque prorsus silet.

5º Vincentius Lirinensis presbyter et monachus plurimum laudans eandem Cælestini epistolam, Commonitorii sui adversus hæreses cap. ult., sed et Photius patriarcha Constantinop. longe posterior eam in Bibliotheca recensens, pari uterque silentio præterit dicta Capitula. Quod argumento est neutri fuisse comperta, saltem ut Cælestini Papæ opus. Num credibile quoque eadem epistola usum fore Vincentium, ad tuendas Semipelagianorum partes, si tam evidenter damnatos in Capitulis annexis agnovisset.

6º Non eum loquendi modum hujus compilationis auctor, nec eam auctoritatem usurpat, quæ summum pontificem præ se ferant. Pluries enim allegans Romanæ Ecclesiæ præsules, Innocentium puta et Zosimum, nunquam eos prædecessores suos appellat. Deinde ita passim loquitur, ut pontificum Romanorum, et scriptorum etiam aliorum se prodit discipulum, nedum pontificem Romanum. Exempli gratia: Nos piissimi Patres docuerunt; Apostolicæ sedis nos scripta docuerunt; Magistris nostris obloquuntur. Et alibi: Sacratissima beati Apostoli sedes, per ministerium præsulum suorum, etc. Rectores Ecclesiæ Romanæ; Apostolici antistites.

7º Erroris occasionem dedit Dionysius Exiguus, cum epistolæ Cælestini annexit capitula. Ex ipso enim Cresconius, Petrus Diaconus, omnesque noni sæculi scriptores qui pro Christi gratia decertarunt. At si inspicatur curiosius Codex Dionysii, nihil deprehenditur ex quo statuere liceat, Capitula ista partem esse epistolæ S. Cælestini: e contra vero hoc fuisse Dionysii consilium, ut unum ab altero discerneret, clamant ipsius codicis sericia, et affectatæ discriminis notæ, quæ in eo conspiciuntur. Quoties enim unius pontificis scripta ab alterius scriptis secernere vult, hunc semper titulum initio primi decreti seu epistolæ præponit, Incipiunt Decreta N.